

lobce jako velitel dopravní setniny svěřoval peníze určené proviantuře na zaplacení potravin, odebraných z vojenské zásobárny pro setninu, svému účetnímu poddůstojníku rotmistru Otonu H-ovi, který je však neplatil přímo zásobovacímu důstojníkovi kapitánu S-ovi, nýbrž strážmistru Antonínu N-ovi, jenž vypomáhal zásobovacímu důstojníkovi při kancelářských pracích, a že N. z peněz jemu odevzdaných zpronevěřil — pokud jde o dopravní setninu — částku 7403 Kč 80 h. První soud zjistil ještě na základě výpovědí svědků, že kapitán S. určitě v jednom případě odkázal H-a na strážmistra N-a, by mu peníze předal a že H. buď hned nebo za několik dní doručil žalobci stvrzenku o odevzdaných peněžních částkách, opatřenou podpisem kapitána S-a. Kolikrát a po jakých částkách rotmistr H. takovým způsobem celkový peníz 7403 Kč 80 h N-ovi předával, a zdali vždy byl kapitánem S-em na N-a odkázán, či zdali mu v některých případech o své újmě platil, nebylo zjištěno. Shora uvedené skutečnosti bude nutno s použitím §u 182 c. ř. s. dle možnosti zjistiti. Pokud by se zjistiti nedaly, šlo by to ovšem na vrub žalobcův, ježto onen řetěz kausálních příčin byl zahájen porušením předpisu a na žalobci jest, by dokázal přetržení kausální řady. V případech, o kterých se dokáže, že S. odkázal H-a na N-a, přetrhla se příčinná souvislost mezi činem žalobce a škodou, žalobce tedy za škodu tu neručí, jak shora dovoďeno. Zdali však i v těch případech, v nichž peníze odevzdány H-em přímo N-ovi, bez speciálního poukazu S-em, má se pokládati za to, že odevzdání peněz stalo se s presumptivním souhlasem S-ovým, lépe řečeno, zda S. byl by peníze stejně byl N-ovi odevzdal, i kdyby je byl žalobce sám přinesl a jemu, S-ovi, odevzdal, takže škoda by byla nastala i bez poklesku žalobcova (viz hořejší výklad na § 1311 obč. zák.), bude věcí úvahy na základě všech zjištěných průvodních okolností, k nimž by náležela zejména ta, zda S. vůbec všechnu peněžní správu N-ovi přenechal a sám ji vůbec nevedl. Nebude-li takto žalobce osvobozen na celé čáře, nýbrž bude ve větší či menší míře ručiti, bude při stanovení výše náhrady použiti §u 273 c. ř. s. a obdoby §u 3 zák. ze dne 6. června 1887, čís. 72 ř. zák., ale bude třeba, aby pokud možno zjištěny byly aspoň přibližně ciferně sumy, jaké v jednotlivých případech předmětem odvádění byly. Ježto tedy v uvedených směrech jest odůvodněn dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci, ale pro správné rozhodnutí chybí skutkové podklady a mezera tato zasahuje až do první stolice, bylo postupovati podle §§ 496 čís. 3, 510. 511 a 513 c. ř. s.

Čís. 5361.

Manželství uzavřené před duchovním církví stálem uznané (církvě československé) jest platné i tehdy, bylo-li uzavřeno dříve, než bylo dáno státní schválení k ustavení dotyčné náboženské obce.

(Rozh. ze dne 13. října 1925, Rv I 990/25.)

Žalobce domáhal se na žalované manželce výroku, že manželství s ní uzavřené je neplatné, ježto sňatek uzavřen byl před funkcionářem

církve československé ve V., jenž v době sňatku nebyl oprávněn asistovati při sňatcích s účinky občansko-právními a ježto náboženská obec ve V. církve československé nebyla při uzavření sňatku státem povolena a ustavena. Procesní soud první stolice prohlásil manželství neplatným s tím, že na neplatnosti manželství nemá viny žádný z manželů. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil. Důvody: Soud první stolice zjistil na základě přípisů zemské správy politické v Praze ze dne 29. září 1924 a ze dne 31. prosince 1924 a výnosu ministerstva školství a národní osvěty v Praze ze dne 28. května 1924, že československá náboženská obec ve V. byla státně schválena teprve výnosem ze dne 28. května 1924, takže před 28. květnem 1924 duchovní správce této církve ve V. Antonín R., který manžele dne 5. února 1922 oddával, nebyl autorisován úředně k vykonávání funkcí duchovního správce a zvláště k uzavírání platných sňatků a že ostatně až do dne přípisu z 31. prosince 1924 ustavení se oné náboženské obce ani volba duchovního správce zemské správě politické hlášena nebyla. Na základě tohoto zjištění uznal první soud sňatek ve smyslu §u 12 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. neplatným, poněvadž byl uzavřen před duchovním církve československé, který v době sňatku nebyl oprávněn asistovati při sňatcích s účinky občanskoprávními. V tomto názoru prvního soudu spatřuje odvolatelka nesprávné právní posouzení věci, poněvadž prý oddávající farář Antonín R. byl skutečně řádným a příslušným duchovním strany žalované, byv podle výpovědi svědka Dra F-a ustanoven duchovním správcem ve V. konsistoři církve československé již v roce 1921, tedy v době, kdy církev československá již výnosem ministerstva školství ze dne 15. září 1920, čís. 542 sb. z. a n. všeobecně byla uznána a kdy tudíž také konsistoř této církve k ustanovení Antonína R-a duchovním správcem byla i státně oprávněna a zákon (§ 1 zák. ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. a § 75 obč. zák.) pro platnost církevního sňatku ohledně církve nijakých podmínek neklade, zejména nemluví prý o nějakém schválení církve pokud se týče náboženské obce státem. Tato výtku, rozsudku prvního soudu činěná není však odůvodněna, neboť zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. nepotřeboval ani stanoviti nějaké zvláštní požadavky pro kvalifikaci církevního orgánu, asistujícího sňatku ve formě církevní uzavíranému, poněvadž již dle dřívějšího práva (zákona ze dne 20. května 1874, čís. 68 ř. zák.) mohl s účinky civilně-právními asistovati sňatkům církevním pouze duchovní takové náboženské obce, která byla státní správou uznána (schválena) a to duchovní, který podle schváleného statutu pro organizaci dotyčné obce náboženské je k této funkci oprávněn — tudíž je příslušným řádným duchovním správcem (§ 75 obč. zák.). Vždyť církev nelze stavěti nad stát, jemuž přísluší právo suverenity, tak totiž, že autonomie různých církví ve státě jen v mezích předpisů státních uplatňovati se může. Je proto i církevní sňatek, přípustný dle zákona čís. 320/1919 aktem státním, ježž funkcionář dotyčné náboženské obce vykonává pouze v kompetenci, státní správou mu svěřené. Jurisdikce propůjčená dotyčnému funkcionáři náboženské obce Ústřední radou (konsistoři) platí tudíž jen pro vnitřní poměry dotyčné církve, neplatí však pro vnější vztahy, pro poměr

její ke státu. Není-li tedy dotyčný funkcionář příslušným duchovním ve smyslu norem státních, nemůže sňatek před ním uzavřený býti platným v ohledu civilněprávním ani tehdy, jestliže tento duchovní mohl sňatku asistovati s účinky církevními dle názorů dotyčné náboženské společnosti. Vůči státu existuje náboženská obec *de jure* a nikoli jen *de facto* — tehdy, jsou-li splněny normy, státem pro uznání nových konfesí dané. Normy tyto dosud platné obsahuje zákon ze dne 20. května 1874, čís. 68 ř. zák., který stanoví v §§ 4 a 5, že ke zřízení náboženských obcí vyhledává se státního schválení a že před jeho udělením náboženská obec ustaviti se nesmí, a dále v §§ 9 a 11, že představenstvo náboženské obce a duchovní správce *o z n á m e n* býti musí zemské správě politické. Dle těchto předpisů nestačí tudíž schválení všeobecného statutu určité náboženské společnosti, jak se to stalo výnosem ze dne 15. května 1920, čís. 542 sb. z. a n., nýbrž je nutno schválení a uznání *k a ž d é j e d n o t l i v é* náboženské obce této společnosti. Takovéto ustanovení jest ostatně obsaženo i v »Ústave církve československé«, schválené výnosem ministerstva školství a Národní osvěty ze dne 15. října 1921, čís. 87.471 (čl. 6), stanovící ke zřízení každé náboženské obce této církve potřebu *s c h v á l e n í* diecesní rady jakož i *s c h v á l e n í* státního. Nebyl tedy ani ve smyslu této Ústavy církve československé farář Antonín R. ve V. řádně ustanoven a byl proto sňatek stran, před ním uzavřený dle §u 12 cit. zák. ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. a §§ 69 a 75 obč. zák. právem prohlášen za neplatný.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou soudu a vrátil věc soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Především dlužno uvést, že odvolací soud buduje rozsudek na předpisech již zrušených, jakýmiž jsou §§ 69 a 75 obč. zák., jež podle výslovného předpisu §u 31 odstavec druhý zákona o obřadnostech smlouvy manželské ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. pozbyly platnosti, nahrazeny byvše předpisy §u 1 a §§ 8 a 12 cit. zák., čímž také derogován § 81 obč. zák., aspoň pokud jde o příslušnost duchovních správců, jimž jsou snoubenci přifařeni. Netřeba tedy více se tázati, kdo je to »řádný« duchovní správce §u 75 obč. zák., nýbrž záleží již jen na jeho příslušnosti, která neřídí se již přifařením dle §u 81 obč. zák., nýbrž příslušným jest dle §u 12 odstavec třetí a §u 8 cit. zák. o občanské smlouvě manželské duchovní správce, jenž vyhlásky předsevzal, ku kterým zase je dle §u 12 odstavec třetí a §u 8 téhož zákona příslušným duchovní správce, v jehož obvodu úřední působnosti mají snoubenci pokud se týče ten který z nich řádné bydliště. Ve věci samé dlužno rozeznávati mezi právní jsoucností *c í r k v e* a právní jsoucností *p o u h é n á b o ž e n s k é o b c e*. Nemá-li církev právní jsoucnosti, t. j. není-li státem uznána, nemůže arci býti řeči o nějakém jejím duchovním správci a duchovní správě, neboť vše to nemůže právně býti uznáno, když není uznána církev. Existuje-li však již církev po právu, není v tom samo o sobě právní závady, by církev ta členům svým nepřisluhovala duchovní

správou platně, t. j. by tato duchovní správa byla vykonávána právem a měla, pokud jich dle povahy věci míti může, také právní účinky, třebaže církev ta nebyla ještě rozčleněna v jednotlivé náboženské obce vůbec, pokud se týče třeba že v tom kterém místě, kde se duchovní správa vykonává, náboženská obec nebyla ustavena buď vůbec, anebo ne ještě platně, t. j. nebyla ještě příslušným státním úřadem schválena. Není v tom o sobě žádné právní závady, protože logika tomu nijak nebrání, naopak tomu svědčí: dle §u 1 čís. 2 zákona ze dne 20. května 1874, čís. 68 ř. zák. udělí ministr kultu (§ 2) uznání nové církvi jen, když její náboženská nauka, bohoslužba a ústava nic protizákonného neb nemorálního neobsahuje. To vše tedy se musí před uznáním zkoumati, ale, uznána-li pak církev, jsou uznány i její obřady a tudíž i její obřad celebrování sňatků (smluv manželských) a to úplně stačí, když zákon církevní uzavření sňatků za dostatečné a platné uznává, státního předsednutí toho úkonu nežádaje (§ 1 zákona o obč. sml. manž.). I aby to tedy právní závadu mělo, musil by tu býti právní předpis, jenž platnost tohoto úkonu duchovní správy a tudíž platnost sňatku mimo platně zřízenou, t. j. státně schválenou náboženskou obec a duchovního správce v ní k tomu rovněž státně schváleného neuznává, a to jest tedy přední otázkou, zda takový předpis právní, ať již zjevný nebo skrytý, v platném právu jest. Na tu otázku dlužno dáti odpověď zápornou z těchto důvodů: I. Dle zákona ze dne 20. května 1874, čís. 68 ř. zák., o němž se nižší stolice opírají, vyvozující své stanovisko z jeho §§ 4, 5, 10 a 11, jest sice podmínkou pro uznání každé nové církve, by bylo zajištěno zřízení a trvání aspoň jedné náboženské obce (§ 1 čís. 2), ale, byla-li tato podmínka splněna, udělí se dle §u 2 ministrem kultu církvi té právní uznání, aniž by se výkaz, že skutečně obec taková potom zřízena byla, vůbec vyžadoval, takže o to se již stát nijak nestará. Podmínka tedy sleduje účel pouze hospodářský, by nebyly zřizovány pranepatrné církve, jež k plnění úkolů s existencí svou spojených postrádají hmotných prostředků. Ale církev jednou státně uznaná existuje potom právně bez ohledu na to, zda zajištěná a tedy vůbec nějaká obec zřízena byla, čili nic, a má dle druhého odstavce §u 2 všechna práva, jež podle státních zákonů církvím státně uznaným přísluší. To ovšem nejsou jen práva, jež jim příslušela tehdy dle čl. 15 st. zák. ze dne 21. prosince 1867, čís. 142 ř. zák., která nyní v podstatě přísluší dle §u 122 úst. list. každému náboženskému vyznání i bez ustavení se v církev, nýbrž i práva, zakládající se v jakýchkoli zákonech jiných. § 4 téhož zákona čís. 68/1874 ovšem praví, že k zřizování náboženských obcí a ku změně jich obvodů jest třeba státního schválení, které se dle §u 5 uděluje jen na výkaz, že hmotné prostředky ke krytí jejich úkolů, zejména též k vydržování duchovního správce potřebné jsou zajištěny. Také z toho je patrné, že státu běží hlavně o stránku hospodářskou, která ovšem na platnost úkonů duchovní správy účinku míti nemůže. Ovšem pokud jde o obvod náboženských obcí, na nějž klade důraz i § 6 čís. 1, dotýká se věc arci i veřejné správy státní potud, že matriky, jež duchovní správa vede, jsou založeny podle jejich obvodů, a to je důvod, proč zákon si té otázky všimá, ale ukáže se níže pod III., že to pro otázku platnosti sňatečního úkonu duchovní správy nemá dle práva nyní v republice platného významu. Konečně

jest v §u 10 a 11 téhož zákona předepsáno, že duchovní správce může býti ustanoven jen tak, že církevní úřad k jeho zřízení povoláný oznámí osobu za správce vyhlédnutou státnímu úřadu a zřízení je volné, když do určité lhůty po oznámení nedojdou od státního úřadu námítky. Avšak ani tyto předpisy nemají důvod svůj ve starosti o úkony duchovní správy a správnost jich, nýbrž v ohledu na zájmy státní, jakými se jeví právě zájem o uvedené již matriky a pak, jak § 12 dokazuje, zájem o veřejnou mravopochestnost a po případě i (ztráta zdejšího státního občanství) bezpečnost státu. Proto dle nálezu bývalého vídeňského správního soudu ze dne 15. února 1888 Budw. XII. čís. 3934 není třeba oznámení §u 11, když v církvi starokatolické na uprázdněné místo k funkcím naléhavé povahy duchovní se vysílají. Z tohoto zákona tedy hledaný právní předpis nijak vyčísti nelze, i jest proto zcela lhostejno, že i ústava církve čsl. vyžaduje k ustavení náboženské obce, jak odvolací soud dokládá, schválení státního, i je to lhostejno, když je lhostejno, je-li tu náboženská obec, čili nic, a záleží jen na právní jsoucnosti církve. Vskutku také i Stubenrauch 8. vyd., str. 147 pozn. 2, ač si otázku neuvědomil, počítá platnost sňatku ode dne uznání nové církve, jež pokládá za den rozhodný. III. Zákon ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. zák. v ustanoveních svých svědčí dokonce přímo proti všemu podobnému výkladu předpisů pod I. citovaných. Zákon tento se sice týče jen katolické církve, ale zajisté nebude od místa zužitkovati jeho myšlenku i pro otázku, o niž jde, to tím spíše, že, nebude-li závady proti platnosti úkonu u církve katolické, bude jí tím méně u jiné. § 7 stanoví, že uvedení osoby v církevní úřad a s ním spojené spirituální oprávnění náleží církevnímu představenému, kdežto uvedení v důchody s úřadem spojené že náleží státní správě. § 8 sice přiznává státu podobný zásah jako § 12 zákona pod I. uvedeného, tak jako již § 6 stanovil ji i při dosazování v církevní úřad obdobně jako § 11 shora I. a § 9 jedná o opatření v případě nastalé nezpůsobilosti duchovního správce, nařizuje, že státní a církevní úřad mají se postarati o zástupce ve vzájemném dorozumění, avšak § 10 stanoví, že v případech, že duchovního správce zajde jiná překážka, má církevní představený, aniž by potřeboval státního souhlasu, nejde-li zrovna o zájmy majetkové tam naznačené, učiniti opatření. Zákon tedy rozeznává spiritualie, k nimž ovšem patří zvláště udělování svátostí, jakou je i celebrování sňatku, a věci hmotné či světské: spiritualie ponechává zásadně, pokud tomu nebrání ten neb onen jeho zájem, církvi samotné, záležitosti světské avšak bere na sebe buď výlučně nebo za spolupůsobení církve. Stát sice má, jak řečeno, na sňatečných úkonech duchovní správy církevní zájem z příčiny matrik, avšak zákon o obč. sml. manž. čís. 320/19 stanoví oproti dřívějšímu právu, jež to nechávalo na pochybách, v §u 10 výslovně, že platnost manželství na zřízení zápisu v matrice nezávisí, čímž i ten zájem prohlášen jest v této příčině za nerozhodný. III. Zákon ze dne 9. dubna 1870, čís. 51 ř. zák. předpisuje v §u 1, že úkony, jež zákony v příčině sňatků a vedení matrik o nich duchovním správcům přikazují, příslušejí ohledně osob, jež žádá zákonně uznané církvi nenáleží jí, okresním hejtmanstvím, pokud se týče magistrátům statutárních obcí. Za podmínku klade se tedy, by osoba buď ne-

náležela žádné církvi, anebo, by církev, k níž náleží, nebyla zákonem uznána, nikterak ale nestačí případ, když tu církev zákonem uznaná jest, avšak není v ní ještě náboženské obce státem schválené. A to je nejsilnější vyvrácení stanoviska nižších stolic: kdyby měly pravdu, pak by v takovém případě osoby náležející církvi, nemající ještě žádné náboženské obce, byly vůbec z práva sňatku vyloučeny, neboť světský úřad by je oddati nemohl, protože tu není podmínky, by náležely k církvi zákonem neuznané, ježto jejich církev uznána je, ale kdyby je oddal duchovní správce této církve, byl by to sňatek neplatný, ježto tu není náboženské obce. A tak by tomu bylo také, i kdyby třeba nějaká obec tu již byla, ale oni by nebyli do ní příslušni, tak aby je jejich správce oddati mohl. Zřejmo, že mínění, že sňatek ten je neplatný, musí býti zavrženo, protože vede k nemožnému výsledku. Ovšem nyní v Čsl. republice zákon v obč. sml. manž. čís. 320/19 umožnil i takovým osobám sňatek civilní, učiniv ho úplně volným, kdežto do té doby byl jen opatřením nouzovým, avšak zákon I., o němž se napadený zde názor opírá, musí býti vykládán podle doby svého vzniku, za které zákon III. už existoval, a nikoli podle stavu našeho zákonodárství nynějšího, když toto na něm samém docela ničeho ani přímo, ani nepřímo nezměnilo. K podobnému výsledku došlo by se i podle zákona ze dne 25. května 1868, čís. 47 ř. zák., ale to již rozbíratí netřeba, stačí zákon hořejší IV. Byla-li by však jiná pochybnost ještě, jest tu předpis §u 99 obč. zák., že domněnka jest vždy pro platnost manželství. Předpis ovšem platí přímo jen v příčině důkazu, není ale závady užití ho v duchu zákona, jenž přeje bezesporně zachování manželství, obdobně i na případ, že stav právní je pochybným, neboť i pak dlužno ve smyslu zákonodárcově rozhodnutí se spíše pro platnost než pro neplatnost manželství. Když tedy čsl. církev jest uznána již od 15. září 1920 a sňatek celebrován dne 5. února 1922, je v tomto ohledu vše v pořádku. Nicméně daný případ nelze řešiti posud pro překážku jinou. Byl sice zrušen § 94 obč. zák. §em 25 zák. o obč. sml. manž., avšak nahrazen byl §em 28 tohoto zákona a i dle tohoto jest důvod neplatnosti manželství vytčený v §u 8 pokud se týče v §u 12 (3) téhož zákona, t. j. uzavření jeho před nepříslušným úřadem, neb duchovním správcem, důvodem veřejnoprávním, jež vyšetřiti dlužno z úřední povinnosti, takže předpis §u 12 řízení ve věcech manželských, že vyšetřování má se omeziti jen na uplatněné důvody neplatnosti, zde místa nemá. Avšak, zda farář R. byl příslušný, není ze spisů zřejmo. Co udal svědek biskup Dr. F., je jen potvrzení právního stavu, jehož posouzení náleží soudu na základě zjištěných skutečností. Bylo by tedy vyšetřiti a zjistiti, kdy a kterým aktem církevním byl farář R. ustanoven a v jaké vlastnosti, a zda pro nějaký obvod a pro který, a pak teprv bude lze posouditi, byl-li dle shora citovaných předpisů příslušným.

Čís. 5362.

Schválila-li valná hromada společenstva postup členů představenstva, nemůže se společenstvo napotom na nich domáhati náhrady škody.

(Rozh. ze dne 13. října 1925, Rv I 1040/25.)